

Παύλος και Φιλήμονας

Έχετε ποτέ διαβάσει την επιστολή του Παύλου προς τον Φιλήμονα; Είναι η πιο μικρή επιστολή του Παύλου. Μόλις και μετά βίας γεμίζει μια σελίδα Α4! Δεν το πιστεύετε; Ας τι διαβάσουμε μαζί:

Προς Φιλήμονα

“ΠΑΥΛΟΣ, δέσμιος του Ιησού Χριστού, και ο αδελφός Τιμόθεος, προς τον Φιλήμονα, τον αγαπητό και συνεργάτη μας, και την αγαπητή Απφία, και τον Άρχιππο, τον συστρατιώτη μας, και την κατ' οίκο σου εκκλησία· είθε να είναι χάρη σε σας και ειρήνη από τον Πατέρα μας Θεό, και τον Κύριο Ιησού Χριστό. Ευχαριστώ τον Θεό μου, και σε αναφέρω πάντοτε στις προσευχές μου, ακούγοντας για την αγάπη σου και την πίστη, που έχεις προς τον Κύριο Ιησού, και σε όλους τούς αγίους· για να γίνει η κοινωνία τής πίστες σου ενεργός με τη φανέρωση κάθε καλού, που υπάρχει ανάμεσά σας, σε σχέση με τον Ιησού Χριστό. Επειδή, έχουμε πολλή χαρά και παρηγορία για την αγάπη σου, για τον λόγο ότι τα σπλάχνα των αγίων αναπαύθηκαν εξαιτίας σου, αδελφέ. Γι' αυτό, αν και εν Χριστώ έχω πολλήν παρηγορία να σου επιτάσσω αυτό που πρέπει, όμως, περισσότερο εξαιτίας τής αγάπης, σε παρακαλώ, τέτοιος που είμαι, ο γέροντας Παύλος, τώρα μάλιστα και φυλακισμένος εξαιτίας τού Ιησού Χριστού. Σε παρακαλώ χάρη τού παιδιού μου, που το γέννησα μέσα στα δεσμά μου, χάρη τού Ονήσιμου· που κάποτε ήταν σε σένα άχρηστος, τώρα όμως σε σένα και σε μένα χρήσιμος, τον οποίο στέλνω πίσω. Κι εσύ, αυτόν, δηλαδή, τα σπλάχνα μου, δέξου τον. Τον οποίο εγώ ήθελα να τον κρατώ κοντά μου, για να με υπηρετεί αντί για σένα στα δεσμά τού ευαγγελίου· χωρίς, όμως, τη γνώμη σου δεν θέλησα

να κάνω τίποτε, για να μη είναι το αγαθό σου σαν εξ ανάγκης, αλλά εθελούσια. Επειδή, ίσως γι' αυτό τον αποχωρίστηκες για λίγο, για να τον απολαμβάνεις για πάντα· όχι πλέον ως δούλον, αλλά περισσότερο από δούλον, αδελφόν αγαπητό, μάλιστα σε μένα, πόσο δε μάλλον σε σένα, και κατά σάρκα και εν Κυρίω. Αν, λοιπόν, με έχεις κοινωνόν, δέξου τον σαν εμένα. Και αν σε αδίκησε σε κάτι ή χρωστάει, λογάριαζέ το σε μένα. Εγώ ο Παύλος το έγγραφα με το χέρι μου, εγώ θα το πληρώσω, για να μη σου λέω ότι και τον εαυτό σου χρωστάς ακόμα σε μένα. Ναι, αδελφέ, είτε να λάβω εγώ αυτή τη χάρη από σένα εν Κυρίω· ανάπαυσέ μου τα σπλάχνα εν Κυρίω. Έχοντας πεποίθηση στην υπακοή σου, έγγραφα σε σένα, ξέροντας ότι και περισσότερο θα κάνεις από ό,τι λέω. Ταυτόχρονα, μάλιστα, ετοιμάζέ μου και κατάλυμα· επειδή, ελπίζω ότι διαμέσου των προσευχών σας θα σας χαριστώ. Σε χαιρετούν ο Επαφράς, ο συναιχμάλωτός μου εν Χριστώ Ιησού, ο Μάρκος, ο Αρίσταρχος, ο Δημάς, ο Λουκάς, οι συνεργάτες μου. Η χάρη του Κυρίου μας Ιησού Χριστού είτε να είναι μαζί με το πνεύμα σας. Αμήν.”

Αυτή είναι η πιο μικρή από τις επιστολές του Παύλου και μετά τον χαιρετισμό ο στίχος 10 μας δίνει τον κύριο λόγο που την έγραψε. Αυτός ο λόγος ήταν για να παρακαλέσει τον Φιλήμονα σχετικά με τον Ονήσιμο. Από τον στίχο 16 μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο Ονήσιμος ήταν ένα υπηρέτης του Φιλήμονα που για κάποιο λόγο είχε δραπετεύσει από τον κύριο του. Ο Παύλος αναφερόμενος στον Ονήσιμο λέει ότι είναι παιδί του που το γέννησε στα δεσμά του. Απ' αυτό μπορούμε να καταλάβουμε ότι ο Ονήσιμος συνάντησε τον Παύλο και έγινε πιστός όταν εκείνος ήταν στην φυλακή. Τώρα ο Ονήσιμος ήταν στον δρόμο της επιστροφής προς τον κύριο του και αν και δεν αναφέρεται πουθενά στο κείμενο έχω την εντύπωση ότι ήταν ο ίδιος που μετέφερε αυτό το γράμμα στον

Φιλήμονα.

Προχωρώντας στο τι το γράμμα λέει, αυτό που μου έκανε εντύπωση και στο οποίο θέλω να επιστήσω την προσοχή μας είναι στο πως ο Παύλος χειρίστηκε μια δυνητικά δύσκολη κατάσταση: έχει μπροστά του ένα υπηρέτη που έχει δραπετεύσει από τον κύριο του. Μπορεί μάλιστα να του χρωστάει και χρήματα. Ο κύριος του συμβαίνει να είναι ένας υπέροχος Χριστιανός. Ο υπηρέτης συναντάει τον Παύλο και γίνεται πιστός. Γίνεται επίσης πολύ χρήσιμος στον Παύλο “υπηρετώντας τον στα δεσμά του ευαγγελίου”. Τι κάνει ο Παύλος σε μια τέτοια κατάσταση; Τι θα έκανες εσύ; Φέρε τον εαυτό σου στην θέση του Παύλου. Αφού το κάνεις αυτό φέρε τον εαυτό σου στην θέση του Φιλήμονα επίσης. Ξέρω ότι αυτό είναι απαιτητικό, πάρε όμως μια ανάσα και φέρε τον εαυτό σου στην θέση του Ονήσιμου επίσης! Όλοι τους είναι Χριστιανοί και όλοι τους έχουν να λύσουν εδώ μια κατάσταση. Δεν θα την χαρακτηρίζα σαν “ειδική” κατάσταση. Όλοι μας έχουμε να πάρουμε αποφάσεις σε θέματα “πραγματικής ζωής” και αυτή είναι μια τέτοια κατάσταση. Είναι λοιπόν και μια εξαιρετική ευκαιρία για να δούμε πως ο Παύλος χειρίστηκε την κατάσταση. Αναφέρω μόνο τον Παύλο γιατί δεν γνωρίζουμε τι ο Φιλήμονας έκανε όταν πήρε το γράμμα. Θα συγκεντρωθούμε λοιπόν στο τι ο Παύλος έκανε και είμαι σίγουρος ότι θα μάθουμε πολλά.

Πρώτα απ' όλα ποιος ήταν ο Παύλος; Αυτός ήταν είναι υπέροχος υπηρέτης του Κυρίου. Διέδωσε το ευαγγέλιο στους Εθνικούς (μη Ιουδαίους) όσο κανένας άλλος στον πρώτο αιώνα. Οι εκκλησίες δεν ήξεραν ίσως κανένα άλλο καλύτερα απ' αυτόν. Για τους περισσότερους από τους μη Ιουδαίους πιστούς ήταν ο “πατέρας” τους στην πίστη, εκείνος που τους έφερε στην αλήθεια. Και αυτό ισχύει τόσο για τον

Ονήσιμο όσο και για τον Φιλήμονα. Αυτός ο αδερφός είναι τώρα στην φυλακή και ο Ονήσιμος τον υπηρετεί. Είναι πολύ χρήσιμος σ' αυτόν. Το πρόβλημα όμως είναι ότι είναι ένας δούλος που έχει δραπετεύσει. Ο κύριος του είναι ένας αδερφός που ανήκει σε μια από τις εκκλησίες που ο Παύλος είχε ξεκινήσει.

Πως ο Παύλος χειρίστηκε αυτήν την κατάσταση μ' αυτόν τον υπηρέτη που του ήταν χρήσιμος; Η απάντηση είναι με αγάπη, ειλικρίνεια και ευγένεια. Απευθυνόμενος στον Φιλήμονα του έγραψε σαν αδερφός σε αδερφό. Του είπε: “αν και εν Χριστώ έχω πολλήν παρρησία να σου επιτάσσω αυτό που πρέπει, όμως, περισσότερο εξαιτίας της αγάπης, σε παρακαλώ”. Είχε ο Παύλος την παρρησία να διατάξει στον Φιλήμονα το πρέπον ; Ναι την είχε. Όμως δεν το έκανε. Αντ' αυτού τον παρακάλεσε. Για χάρη της αγάπης. Ο Παύλος δεν μίλησε στον Φιλήμονα σαν από ανώτερη εξουσία, σαν ήταν ανώτερος που μιλούσε σε υποδεέστερους. Ούτε προσπάθησε με πλάγιο τρόπο να πετύχει τον σκοπό του. Είχε παρρησία για να επιτάξει το πρέπον, αν το έκανε όμως δεν θα ήταν **“δια την αγάπη”**, και είναι η ΑΓΑΠΗ αυτή που μετρά. Αυτό που κάνει, για χάρη της αγάπης, γιατί είναι η αγάπη που μετρά, είναι να παρακαλέσει – όχι να διατάξει ή να μεταχειριστεί πλάγιους τρόπους.

Προχωρώντας παρακάτω λέει:

“τον οποίο [το Ονήσιμο] στέλνω πίσω. Κι εσύ, αυτόν, δηλαδή, τα σπλάχνα μου, δέξου τον. Τον οποίο εγώ ήθελα να τον κρατώ κοντά μου, για να με υπηρετεί αντί για σένα στα δεσμά του ευαγγελίου· χωρίς, όμως, τη γνώμη σου δεν θέλησα να κάνω τίποτε, για να μη είναι το αγαθό σου σαν εξ ανάγκης, αλλά εθελούσια.”

Ο Παύλος θα μπορούσε να κρατήσει τον Ονήσιμο και απλά να στείλει ένα γράμμα στον Φιλήμονα λέγοντας του ότι τον “διατάσσει” να δεχθεί πίσω τον Ονήσιμο. Ή θα μπορούσε να τον “διατάξει” να ξεχάσει τον Ονήσιμο γιατί αυτός τον χρειάζεται και γι’ αυτό τον λόγο θα τον κρατήσει. Αλλά ο Παύλος δεν έκανε κάτι τέτοιο. Έστειλε τον Ονήσιμο πίσω, παρακαλώντας τον Φιλήμονα να τον δεχθεί. Έπειτα του λέει ότι θα ήθελε να κρατήσει τον Ονήσιμο για να τον διακονεί στα δεσμά του ευαγγελίου “αντί για σου” λέει η μετάφραση του Φίλου. Το αρχαίο όμως κείμενο λέει “υπέρ σου” και όχι “αντί σου”. “Υπέρ σου” σημαίνει “για σένα”, “για λογαριασμό σου”¹ Αν ο Ονήσιμος επέστρεφε για να υπηρετήσει τον Παύλο, θα ήταν εκεί “για λογαριασμό του Φιλήμονα”, “για τον Φιλήμονα”. Θα ήταν σαν ο Φιλήμονας είχε δανείσει αυτό τον υπηρέτη του στον Παύλο. Ένας αδερφός μια μέρα μου έδωσε μια διαφωτιστική σκέψη σχετικά με την υποστήριξη άλλων διακονιών. Μου είπε ότι όταν υποστηρίζουμε μια διακονία ή ένα σκοπό γινόμαστε μέτοχοι αυτής της διακονίας και θα λάβουμε μερίσματα από αυτή την “μετοχή” μας. Όταν επενδύεις πόρους σε μια διακονία και αυτή η διακονία δίνει καρπό, τότε μέρος αυτού του καρπού καταγράφεται σαν μέρος για σένα από τον Θεό γιατί έγινε με την υποστήριξη σου. Αν ο Φιλήμονας παραχωρούσε τον Ονήσιμο για να διακονήσει τον Παύλο θα ήταν μια επένδυση “υπέρ του Φιλήμονα”, “για λογαριασμό του Φιλήμονα” και θα του έδινε μερίσματα σύμφωνα με τον καρπό της διακονίας του Παύλου! Υπάρχει όμως και κάτι άλλο που θέλω να τονίσω εδώ. Αν και ο Παύλος χρειαζόνταν τον Ονήσιμο δεν θεώρησε ότι είχε το δικαίωμα να τον κρατήσει, απλά ας πούμε επειδή αυτός ήταν ο απόστολος Παύλος. Δείτε αντ’ αυτού τι είπε: “χωρίς, όμως, τη γνώμη

¹ Σ’ αυτό συμφωνούν και οι περισσότερες μεταφράσεις στην Αγγλική γλώσσα που μεταφράζουν το “υπέρ σου” σαν “on your behalf” δηλαδή “για λογαριασμό σου”.

σου δεν θέλησα να κάνω τίποτε, για να μη είναι το αγαθό σου σαν εξ ανάγκης, αλλά εθελούσια.” Ο Παύλος απέφυγε εντελώς να περάσει στον Φιλήμονα την ιδέα ότι αυτός ήταν τάχα υποχρεωμένος να του παραχωρήσει τον Ονήσιμο. Απέφυγε εντελώς να τον κάνει να νιώσει εξαναγκασμό και κατάκριση. Αυτό που εκείνος έκανε ήταν να κάνει την κατάσταση ξεκάθαρη: ήταν στην φυλακή και ο Ονήσιμος του ήταν χρήσιμος. Παρ’ όλα αυτά δεν θα τον κρατούσε. Δεν θα εξανάγκαζε τον Φιλήμονα πάνω σ’ αυτό το θέμα. Ο Φιλήμονας έπρεπε να αποφασίσει από μόνος του, εθελούσια. Δείτε την ευγένεια του Παύλου. Δείτε ότι αυτός μιλάει σαν αδερφός σε αδερφό. Όχι σαν κάποιος προεξέχων (“στην πίστη”) προς κάποιο υποκείμενο (“στην πίστη”). “Χρειάζομαι τον Ονήσιμο αδερφέ Φιλήμονα. Θα ήταν υπέροχη επένδυση για σένα και την διακονία να τον παραχωρήσεις για να με υπηρετεί στα δεσμά του ευαγγελίου. Αλλά αδερφέ με κανένα τρόπο δεν θα ήθελα να κάνεις κάτι τέτοιο από εξαναγκασμό. Μόνο εθελούσια. Σκέψου το, και κανε όπως νομίζεις καλύτερο.”

Ο Παύλος προχωράει έπειτα στην έκκληση του προς τον Φιλήμονα λέγοντας του ότι αν και Ονήσιμος έφυγε σαν σκλάβος τώρα γυρίζει σαν κάτι πολύ περισσότερο, σαν αγαπητός αδερφός εν Κυρίω. Αλλά μπορεί όταν ο Ονήσιμος έφυγε να χρωστούσε χρήματα στον Φιλήμονα. Τι θα γινόταν μ’ αυτά τα χρέη; Ο Παύλος δεν διατάζει τον Φιλήμονα να τα “ξεγράψει”. Δεν του λέει “Ξέχασε τα γιατί ξέρεις τώρα είστε αδέρφια!” Αυτά που ο Παύλος λέει στον Φιλήμονα δεν είναι απαιτήσεις αλλά εκκλήσεις. Και για τα χρέη; Ορίστε τι λέει: “Και αν σε αδίκησε σε κάτι ή χρωστάει, λογάριαζέ το σε μένα...εγώ θα το πληρώσω!” Αυτή είναι αδερφική αγάπη! Δεν θα ήταν αδερφική αγάπη να εξαναγκάσει τον Φιλήμονα να “ξεχάσει” τα χρέη που αυτός ο

υπηρέτης του του χρωστούσε. Είναι όμως αγάπη αυτό που ο Παύλος λέει: “Δέξου τον πίσω αδερφέ. Θα φροντίσω εγώ για τα χρέη του. Εγώ θα σε πληρώσω! Μην ανησυχείς γι' αυτά.” Αυτό **είναι** αδερφική αγάπη. Ο Παύλος λέει στον Φιλήμονα ότι του χρωστάει ακόμα και τον εαυτό του! Ο Φιλήμονας ήρθε στην πίστη μέσω του έργου και της διακονίας του Παύλου. Αλλά δεν αναφέρει αυτό εδώ ο Παύλος για να εξασκήσει εξαναγκασμό πάνω του. Το αναφέρει σαν αλήθεια που δεν θα την χρησιμοποιήσει όμως για να κάνει “συμφητισμό” σε οικονομικά θέματα.

Κλείνοντας το γράμμα-έκκληση στον Φιλήμονα, ο Παύλος λέει: “Έχοντας πεποίθηση στην υπακοή σου, έγραψα σε σένα, ξέροντας ότι και περισσότερο θα κάνεις από ό,τι λέω.” Ο Παύλος ήξερε ότι ο Φιλήμονας ήταν πραγματικός αδερφός εν Χριστώ. Επίσης στο ξεκίνημα του γράμματος τον αποκαλεί “αγαπητό και συνεργάτη μας”, λέγοντας ότι έχει ακούσει για την αγάπη του και την πίστη του προς τον Κύριο Ιησού και προς όλους τους αγίους. Ο Παύλος και ο Φιλήμονας δεν ήταν δυο ξένοι. Ήξεραν ο ένας τον άλλον. Ο Παύλος δεν έγραφε σε κάποιο ξένο αλλά σ' ένα αγαπητό αδερφό και συνεργάτη που ήταν γνωστός για την πιστότητα του. Ήταν μια έκκληση από ένα πιστό αδερφό προς ένα άλλο πιστό αδερφό. Και ο Παύλος έχει πεποίθηση ότι ο Φιλήμονας όχι μόνο θα κάνει αυτά που ο Παύλος τον παρακαλεί αλλά ακόμα περισσότερα.

Για μένα αυτό το γράμμα του Παύλου είναι ένα παράδειγμα του πως οι Χριστιανοί του πρώτου αιώνα σχετίζονταν ο ένας με τον άλλο. Ο Παύλος έστειλε πίσω στον Φιλήμονα τον Ονήσιμο, ένα υπηρέτη του που είχε δραπετεύσει και που πολύ πιθανόν του χρωστούσε χρήματα. Ο

Ονήσιμος σε κάποια φάση συνάντησε τον Παύλο, έγινε Χριστιανός και του έγινε πολύ χρήσιμος υπηρετώντας τον στα δεσμά του ευαγγελίου. Παρ' όλα αυτά αυτός δεν θεώρησε ότι αυτό του έδινε το δικαίωμα να κάνει κάτι άλλο πέρα από αυτά που ήταν σωστό. Μπορώ να φανταστώ πολλούς Χριστιανούς σήμερα που θα έκαναν διαφορετικά από τον Παύλο. Πολλούς που θα υποστήριζαν (ή θα προσπαθούσαν να “πάρουν”) μια “αποκάλυψη” από τον Θεό σχετικά με το θέμα εξαναγκάζοντας τον Φιλήμονα να κάνει αυτό που θα ήθελαν αυτοί να κάνει. Την επόμενη φορά που κάποιος σε εξαναγκάσει και σε κάνει να αισθανθείς κατάκριση αν δεν κάνεις αυτό που αυτός θέλει να κάνεις, διάβασε την επιστολή του Παύλου προς τον Φιλήμονα! Την επόμενη φορά που κάποιος θα εγείρει αξίωση σε κάτι που είναι δικό σου, λέγοντας σου ότι “είναι για το έργο του Κυρίου”, εξαναγκάζοντας σε κατά κάποιο τρόπο να δώσεις για τους σκοπούς του, διάβασε την προς Φιλήμονα! Την επόμενη φορά που εσύ νομίζεις ότι χρειάζεσαι κάτι από κάποιον αδερφό, διάβασε την προς Φιλήμονα για το πως να κινηθείς. Ο Παύλος ήξερε ότι αυτό που απαιτούνταν εδώ δεν ήταν κάποια ειδική αποκάλυψη από τον Θεό σχετικά με το θέμα αλλά κοινή λογική συνδυασμένη με ειλικρίνεια και αλήθεια.

- Σε ποιον ανήκει ο Ονήσιμος; Στον Φιλήμονα. Θα πρέπει λοιπόν να πάει πίσω στον Φιλήμονα.
- Ο Ονήσιμος χρωστάει χρήματα στον Φιλήμονα. Κάποιος πρέπει λοιπόν να πληρώσει. Ποιος θα πληρώσει; Ο Παύλος αναλαμβάνει αυτό το βάρος.
- Ο Ονήσιμος είναι χρήσιμος στον Παύλο για το έργο της

διακονίας. Μπορεί να τον κρατήσει ο Παύλος χωρίς να ρωτήσει τον Φιλήμονα; Όχι! Χρειάζεται πρώτα ο Ονήσιμος να πάει πίσω και μόνο αν ο Φιλήμονας εθελοντικά και όχι από υποχρέωση ή εξαναγκασμό, θεωρήσει ότι θέλει να τον στείλει στον Παύλο τότε αυτός θα έρθει πίσω.

Δείτε τον σεβασμό του Παύλο προς τον Φιλήμονα. Δείτε επίσης τον τρόπο με τον οποίον συνδιαλλάσσονταν με τους αδερφούς. Μάθετε απ' αυτόν. Πολλές φορές είμαστε σε σταυροδρόμι και χρειαζόμαστε ένα λόγο σοφίας, παρέμβαση από τον Θεό για να κάνουμε την καλύτερη επιλογή. Και ο Θεός θα μας δώσει σοφία, εφόσον του ζητήσουμε με πίστη (Ιακώβου 1:5-8). Σε πολλές άλλες περιπτώσεις όμως το μόνο που χρειαζόμαστε – αντί της υπερ-πνευματικοποίησης - είναι απλή εφαρμογή της αλήθειας με αγάπη και ειλικρίνεια.

Προς Φιλιπησίους 2:3

“μη κάνοντας τίποτε από αντιζηλία ή κενοδοξία, αλλά με ταπεινοφροσύνη, θεωρώντας ο ένας τον άλλον ότι υπερέχει από τον εαυτό του.”

Τάσος Κιουλάχογλου